

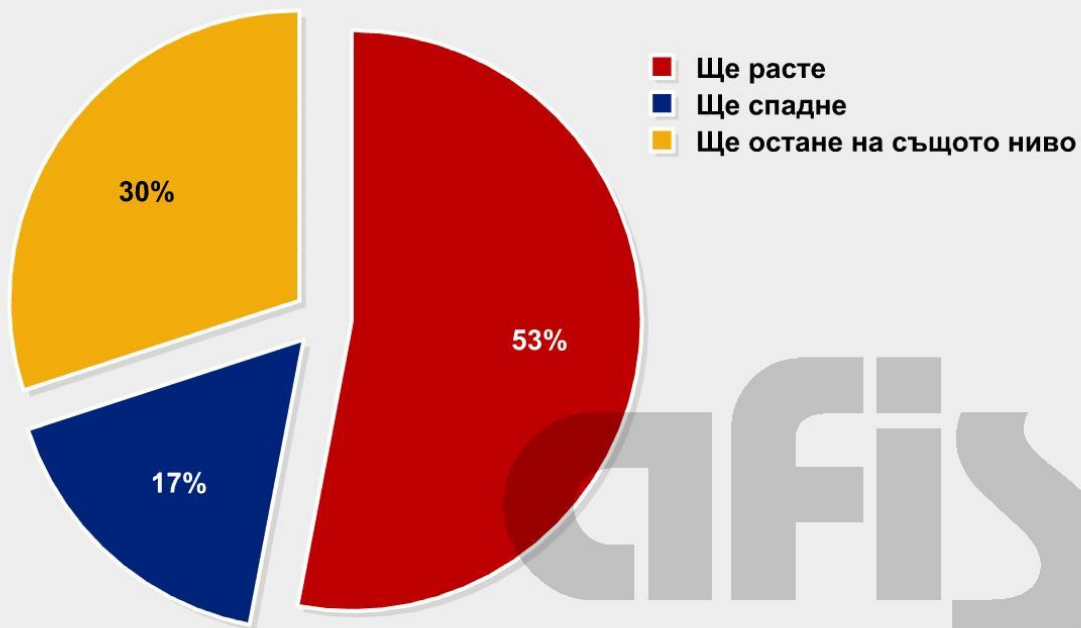
Кризата в Сирия изостря българските страхове

Симпатиите към Русия не се увеличават, но бележат съществен ръст антизападните настроения

Изследователската ни практика доказва, че повече от събитията във вътрешния и международния живот се осмислят през призмата на трайни нагласи в по-продължителен период от време. Макар и рядко обаче, има събития, които имат мигновен ефект, и водят до съществени промени в обществените настроения и ориентации. Такова събитие навремето беше войната в бивша Югославия. Такова събитие е и сегашното развитие на кризата в Сирия, която противопостави двете световни суперсили – САЩ и Русия – една срещу друга. Българските страхове, че новата студена война може да прерасне в гореща, се изострят.

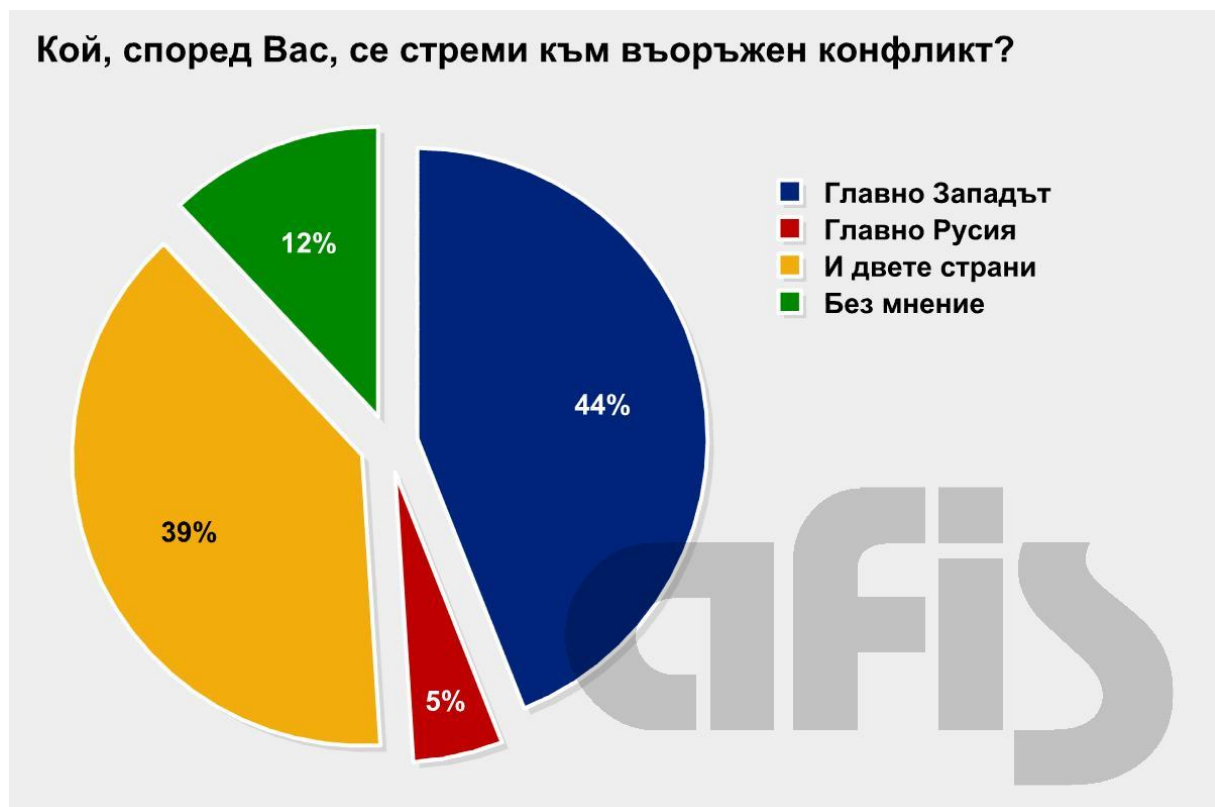
Над половината (55%) от пълнолетните граждани са на мнение, че напрежението между Запада и Русия през идните месеци ще продължи да нараства, показват данните от последното национално представително изследване на Агенция „АФИС“. На обратното мнение – че ще спадне, са едва 17%. Още 30% смятат, че градусът на напрежението ще се запази на сегашното ниво.

Очаквате ли през идните месеци напрежението между Запада и Русия да продължи да расте?

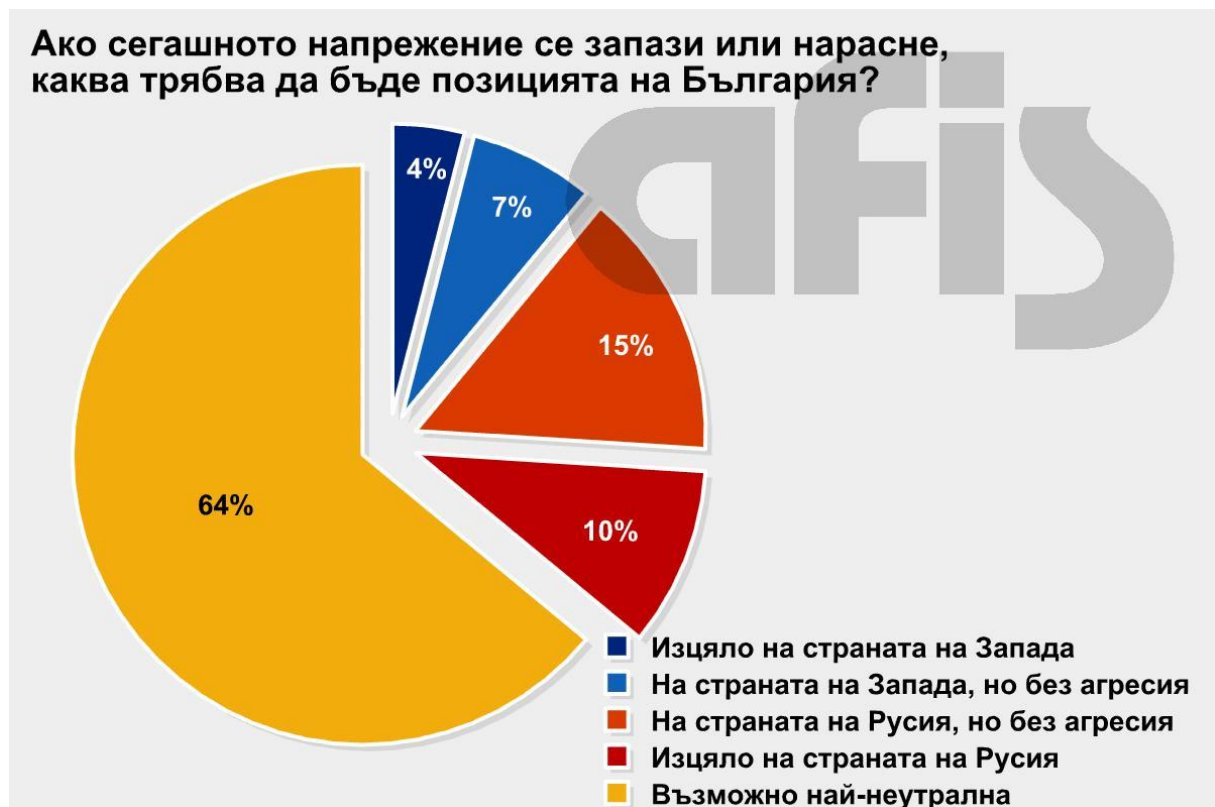
Наистина, периодът на провеждане на изследването съвпадна с американските ракетни удари над Сирия, които създадоха риск конфликтът между САЩ и Русия да навлезе в неуправляема спирала на „нападение – отговор на нападението – отговор на отговора“. В този смисъл лидерите на двете суперсили си размениха остри закани. Русия заплаши, че ще прихваща американските ракети и ще унищожи платформите, от които са изстреляни, а реакцията на САЩ беше не по-малко твърда – „Готви се, Русия, защото ще долетят нови ракети – хубави и умни“. Мнозина наблюдатели сравниха случващото се с Кубинската ракетна криза от 1962 г., когато светът бе на ръба на ядрено самоунищожение.

Няма народ по света, който да не изтръпне при подобна размяна на закани за въоръжен сблъсък. Не прави изключение и общественото мнение в България. На въпроса „Кой, според Вас, се стреми към подобен конфликт?“, 44% отговарят, че „главно Западът“ желае влошаване на обстановката. Само 5% дават противоположния отговор – „главно Русия“.

Необичайно високият дял на хора, затруднени да избират измежду три логически варианта, може да се обясни само с тревожна обърканост.

В медиите тече политически дебат за това, трябва ли България да вземе страна в противоборството на световните сили и ако да, чия страна и колко решително да го направи. Какво мислят гражданите на България? Картината е: на въпроса, „Ако подобно напрежение се запази или нарасне, каква трябва да бъде позицията на България?“, категорично преобладаващият отговор на 64% от хората е – „Възможно най-неутрална“. Общо 11% смятат, че България трябва да застане на страната на Запада, а общо 25% – на страната на Русия.

Трябва да се подчертае, че България не прави изключение във възприемането на Запада или част от Запада като източник на заплаха за мира. От години насам реномирани агенции, например американската Pew Research, показват следното (цитираме публикация от 2017 г.): 38% от анкетираните в 30 страни смятат „силата и влиянието на САЩ“ за „водеща заплаха“ за собствената си държава, а 24% – за „малка заплаха“. Сред 21 страни, в които това усещане расте, попадат европейски държави като Испания, Германия, Франция и Великобритания (<http://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/08/01/u-s-power-and-influence-increasingly-seen-as-threat-in-other-countries/>). Последните две са преки участници в настоящия военен конфликт.

Що се отнася до България, тук спецификата е следната: политическият и медийният дебат протичат единствено в отсечката между напълно безрезервна или по-въздържана подкрепа на Запада. Той обхваща тревогите на едва 11% от българските граждани и не се доближава дори и на половин крачка до доминиращите обществени страхове и настроения.

Влияе ли случващото на международната арена на вътрешнополитическите нагласи и ориентации? Отговорът е и не, и да. Промяна в електоралните нагласи няма. Готовността за гласуване за отделните партии и коалиции се запазва на досегашните нива. Ако сега се стигне до избори за Народно събрание в новия парламент ще попаднат в низходящ ред ГЕРБ, БСП, ДПС и Обединените патриоти. Всички останали политически сили засега остават извън сметките на евентуалното бъдещо разпределение на депутатските мандати. За сметка на това рязко е скочил делът на гражданите, които не възнамеряват да подкрепят нито една партия или коалиция – от 29% на 36%.

Геополитическата криза обаче оказва силно влияние на доверието в някои основни институции и водещи политически лидери. Рязък спад на доверието регистрираме спрямо Европейския съюз и Българската армия – съответно с 9 и 5 пункта в рамките само на последния месец. За сметка на това с 5 пункта се е покачило доверието в президентската институция. От тази гледна точка разгорещената размяна на реплики между държавния глава и лидера на парламентарното мнозинство прилича на препирня между Давид и Голиат.

От друга страна, като най-адекватна и близка до позицията на мнозинството от хората се възприема позицията на трима от политическите лидери – Бойко Борисов, Корнелия Нинова и..., колкото неочаквано да е, на Волен Сидеров. Доверието в тях е нараснало съответно с 3, 5 и 5 пункта. Доверието във всички останали политически лидери спада.

Всичко това едва ли може да се тълкува като изненада. Борисов, наред с няколко страни в ЕС, се въздържа да даде безрезервна подкрепа за акцията на трите западни страни в Сирия, преди това и по казуса „Скрипал“. С това се доближи до доминиращото обществено мнение по въпроса и получи подкрепа дори от страна на лидера на БСП. На свой ред реакциите на Нинова й привлякоха по-висока обществена подкрепа, без това на този етап да се отразява на подкрепата за ръководената от нея партия. Сидеров пък е известен с откритите си проруски позиции, което го прави по-адекватен спрямо мнението на преобладаващото мнозинство в страната.

В частност руските симпатии нито намаляват, нито се увеличават, но за сметка на това бележат съществен ръст антизападните настроения.

Това е обяснимо предвид на обстоятелството, че в периоди на големи изпитания и смутове партиите и другите структури на гражданското общество отстъпват на заден план, а напред излиза лидерството. Уместно е да припомним, че през далечната 1998-99 година, когато избухна войната в бивша Югославия, в първия момент реакцията на народа бе сплотяване около правителството на Иван Костов, доверието в когото нарасна и продължи да расте до момента, в който той разреши въздушен коридор за американските

бомбандировки. Тогава доверието в него рязко се срива и получава израз в съкрушителната загуба на СДС на кметските избори в края на 1999 г.

Критичните ситуации често катализират отдавна назрял прелом в политическите нагласи между елит и народ. Очевидно с нарастването на международното напрежение подобни ситуации ще зачестяват. С други думи влиянието на подобни кризи е толкова изразително, че при едно или друго развитие на ситуацията и най-вече на промяна в позицията на българската държава, това може да доведе до съществено пренареждане на сегашните съотношения между политическите сили.

Коментарът е въз основа на данни от национално представително изследване на общественото мнение на Агенция „АФИС“, осъществено в периода 13-17 април 2018 г. Интервюирани пряко „лице в лице“ в техните домове са 1021 пълнолетни български граждани. Изводите са представителни за мнението на населението с избирателни права.